

Umeå kommun
skolkontoret@umea.se

2022-11-18
Dnr 2022:3928

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar, vid
Flurkmars skola i Umeå kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på skolan avseende skolans kvalitet inom skolans främjande och förebyggande arbete för att skapa en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?
2. I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Granskningen genomförs i 30 utvalda verksamheter, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Flurkmarks skola, med Umeå kommun som huvudman, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Flurkmarks skola den 27-28 september, med kompletterande digital intervju med företrädare för elevhälsoteamet den 29 september. Besöket genomfördes av utredarna Joakim Norberg och Ana-Maria Koci Spång.

Bedömningen av skolans arbete görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området, vilka beskrivs i bilaga 1. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Bestämmelser som granskningen utgår ifrån återfinns i bilaga 2. För varje frågeställning bedöms om skolan uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna. Om en skola inte bedöms uppfylla samtliga kvalitetskriterier anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan.

Beslut:

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Skolinspektionen bedömer att Flurkmarks skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende arbete för att främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar. Därför behöver rektorn:

- Utveckla skolans trygghetsarbete, så att det främjande arbetet även involverar elevernas nätanvändning.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Skolinspektionen bedömer att Flurkmars skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet. Därför behöver rektorn:

- Utveckla och bredda det befintliga kartlägningsarbetet, så att det i högre grad inkluderar elevers utsatthet för kränkningar på nätet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **19 maj 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3 som bifogas separat) användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:3928) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Ett systematiskt främjande arbete bidrar till en trygg skolmiljö, såväl den fysiska som den på nätet. I kvalitetskriterierna ingår:

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Normer i skolan och på nätet synliggörs och diskuteras

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Flurkmarks skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterier avseende arbete för att främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

Granskningen visar att skolan bedriver ett främjande trygghetsarbete, när det gäller att skapa en trygg miljö i den fysiska skolan. Skolan arbetar också för sådana normer och sådant språkbruk bland eleverna, som främjar trygghet och inkludering. Däremot inkluderas inte elevernas nätanvändning tillräckligt i detta trygghetsarbete, i och med att det inte finns ett medvetet och gemensamt arbete hos skolans ledning och personal när det gäller att främja trygghet för eleverna på nätet.

Motivering

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Skolan bedriver ett främjande trygghetsarbete, men nätet är endast delvis inkluderat

Av intervjuer med lärare, elever, skolpersonal och skolledning, samt plan mot kränkande behandling för läsåret 2022/23, framgår att skolans personal arbetar målinriktat för att skapa en trygg skolmiljö. Ett exempel på det är att skolan arbetar med det så kallade "Tåget" i varje klass. "Tåget" är en del av skolans värdegrundsarbete och illustreras genom olika "vagnar", där varje vagn representerar olika områden (kunskap, trivseln, språket och ordning och reda), som ska genomsyra lektionerna. Ett annat exempel är modellen "Flurkmarklektion". Den består av en uppsättning riktlinjer/regler för hur lektionerna bör struktureras, och för hur trivsel och ordning ska främjas på lektionerna. Vidare kan nämnas att skolan föregående läsår såg ett behov av arbete med värdegrunden i en årskurs i mellanstadiet, och tog då fram lektionen "Värdegrundstimme" som en insats som även användes i andra klasser.

När det gäller det främjande arbetet specifikt för nätet är sådant främst kopplat till vissa enskilda lärare eller begränsat till tillfälliga insatser, utifrån vad som framkommer i intervjuer med elever, lärare och elevhälsoteamet. Bland lärarna är det huvudsakligen SO-läraren som behandlar trygghet på nätet. I samband med områden som handlar om till exempel lag och rätt och medier har SO-läraren tagit upp frågor om vad det kan innebära att vara uthängd på nätet, gruppträck, om vad som är lagligt att skriva på nätet, etc. Bland annat har bildspelet "Berätta för mig" (som

skickats in till Skolinspektionen) använts i årskurs 4, för att behandla sådana frågor. Vidare har skolsköterskan och kuratorn besökt årskurs 5 och 6 läsåret 2021/22, där de under en serie på fyra lektioner pratat med eleverna om sexualitet, pubertet, "grooming" och samtycke. I dessa diskussioner har nätet ingått, bland annat kring vad som är tillåtet att göra på nätet, vad man kan göra om man blir utsatt/kränkt etc.

Skolans personal arbetar för att skapa tillitsfulla relationer till eleverna på nätet
Exempelvis uppger eleverna i intervju att lärarna uppmanat dem, att om de får något konstigt skickat till sig på nätet ska de berätta för någon lärare som de är trygga med. Företrädare för elevhälsan uppger att de uppmanat eleverna i årskurs 5 och 6 att vända sig till någon vuxen om de utsätts för kränkningar. Av elev- och lärarintervjuer framgår dock att eleverna sällan vänder sig till skolans personal om de blir utsatta för något på nätet, utan i första hand till någon förälder eller kompis.

Elevintervjuer och inskickade dokument visar att eleverna har möjlighet att påverka skolans trygghetsarbete, som dock inte omfattar nätet. Till exempel uppger elever att de fått möjlighet att påverka och tycka till om skolans ordningsregler. Vidare framgår av skolans plan mot kränkande behandling för läsåret 2022/23 att eleverna är delaktiga i upprättandet av den via klassråd och elevrådet. Skolledningen uppger också i intervju att elevrådet och klassråden varit involverade i arbetet med ordningsreglerna.

Det främjande arbetet för trygghet på nätet bygger till viss del på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningssätt bland personalen

Av lärarintervjun framkommer att arbetet med att främja trygghet på nätet främst bedrivs av enstaka lärare, exempelvis SO-läraren, och att det i låg grad bedrivs gemensamma diskussioner i lärargruppen kring hur elevernas trygghet kan främjas. Lärarna uppger att det inte heller kommit tydliga styrsignaler från skolledningens sida att skolans främjande trygghetsarbete även ska inkludera nätet, vilket bekräftas i intervjun med skolledningen. I intervju med elevhälsoteamet uppges att tydlig riktning delvis också saknas för trygghetsteamet. Samtidigt framhålls dock att vilja och ambition inte saknas från skolledningens sida, och att de många rektorsbytena försvårar ledningsarbetet kring trygghetsfrågorna.

Lärare uppger i intervju att de inte fått speciellt mycket kompetensutveckling de senaste åren kring trygghetsfrämjande arbete, och då inte heller kring trygghet på nätet. Intervju med skolledningen visar att denna inte initierat någon kompetensutveckling bland lärarna när det gäller trygghet och kränkningar på nätet. Skolledningen uppger också att en del kompetensutveckling för trygghetsteamet fått stå tillbaka på grund av Covid-pandemin.

Att synliggöra och diskutera normer i skolan och på nätet

Personalen arbetar med de normer som finns på skolan, och till viss del med normer med koppling till nätet

Eleverna uppger i intervjuer att man kan vara sig själv på skolan när det gäller till exempel klädstil, att de inte finns tydliga normer bland eleverna som exkluderar och främjar kränkningar på skolan. Lärarna uppger i intervjuer att de hela tiden understryker att man är okej som man är. Skolledningen uppger i intervju att personalen agerat för att bryta destruktiva normer bland eleverna. Till exempel agerade personalen i en klass förra året för att bryta konstellationer, skapa andra grupper och prata om hur man ska vara mot varandra. Som framgått ovan har kuratorn och skolsköterskan också varit inne i klass 5 och 6, och pratat om bland annat normer och regler kring sexualitet, samtycke och "grooming". I detta ingick även nätet.

Personalen arbetar med elevernas språkbruk och för att motverka att kränkningar banaliseras – dock ingår inte språkbruket på nätet i detta arbete

Elever uppger i intervjuer att lärarna pratat med dem om deras språkbruk på skolan – de ska ha ett "schysst" språk och inte svära, säga fula saker till varandra. Språkbruket på skolan nämns också i skolans ordningsregler. För att stävja en hård jargong hos framför allt pojkarna uppger biträdande rektorn att nästa tema på elevrådet kommer vara just språkbruket. Av intervjuer med elever, lärare och skolledning framgår dock att skolans personal inte pratat med eleverna om språkbruk på nätet.

Av lärar- och elevintervjuer framgår att lärarna arbetar med att stävja kränkningar och konflikter på skolan och på nätet. Bland annat pratar lärarna nuvarande termin med årskurs 6, eftersom det kan bli problem/bråk under rasterna. Personalen genomförde även en hel del insatser med nuvarande årskurs 5 när de gick i årskurs 4, för att komma till rätta med bland annat kränkningar. Skolan agerar också om det händer kränkningar på nätet. Exempelvis pratade lärarna med eleverna, i samband med att en film som visade ett slagsmål på skolan lades ut på nätet.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver:

- **Utveckla skolans trygghetsarbete, så att det främjande arbetet även involverar elevernas nätanvändning.**

Idag är sociala medier och digitala forum självklara delar av elevens vardag. Där som i den fysiska skolmiljön förekommer kränkningar. Därmed behöver skolan arbeta främjande för att skapa ett positivt kommunikationsklimat även på nätet.¹ Det

¹ Skolverket (2022) *Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda: Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling*, Stödmaterial, s. 63 och 66.

framgår också av grundskolans läroplan att alla som arbetar i skolan i det vardagliga arbetet ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt, samt uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför, liksom att alla elever ska ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.²

Granskningen visar att Flurkmarks skola arbetar aktivt för att främja en trygg miljö för eleverna i skolan. Däremot finns inte ett medvetet och gemensamt arbete hos skolans ledning och personal när det gäller att främja trygghet på nätet, och därmed förebygga att kränkningar sker.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar det främjande arbetet, så att även miljön på nätet inkluderas. Genom exempelvis kompetensutveckling kan rektorn och skolans personal få en större förståelse, för hur elevernas nätanvändning kan ingå i det främjande trygghetsarbetet. Genom att prata med eleverna om det som händer på nätet, hur de kan umgås på nätet på ett respektfullt sätt och hur de kan hantera olika situationer, så kan de vuxna på skolan visa eleverna att detta är ämnen som de kan vara trygga att lyfta med de vuxna på skolan. Eleverna lämnas då inte ensamma att hantera situationer som uppstår. Med fördel kan Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda: Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling* användas, liksom modulen *Säker användning av nätet* på Skolverkets lärportal.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker för att elever blir utsatta för kränkningar på nätet. I kvalitetskriterierna ingår:

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

² Lgr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, avsnittet "Uppdrag", 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, avsnittet "Riktlinjer".

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Flurkmarks skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterier avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet.

Granskningen visar att skolan genomför kartläggningar angående trygghet, där nätet till viss del inkluderats. Resultaten av kartläggningarna analyseras, men nätet ingår inte i dessa analyser. Vidare genomförs insatser för att förebygga kränkningar och öka trivseln för eleverna, men inte sådana insatser som är kopplade till identifierade behov kring nätet.

Motivering

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Skolan genomför kartläggningar angående trygghet, där nätet till viss del inkluderats

Av inskickade dokument och av intervjuer med elever, personal och skolledning framgår att det genomförs olika kartläggningar, för att ta reda på elevernas trygghet och trivsel. Flurkmarks skola genomför en egen trivselenkät bland eleverna en gång i månaden. Eleverna skriver sina namn på enkäten, vilket gör att det även är möjligt att bryta ner enkätsvaren på till exempel kön. Tidigare har inte frågor om elevernas nätanvändning ingått i denna enkät, men från och med höstterminen 2022 har en fråga lagts till: "Har någon sagt något dumt åt dig senaste månaden? Antingen på skolan eller på nätet." Vidare genomför Umeå kommun en årlig elevenkät, där frågor om trivsel och trygghet ingår. Eleverna på Flurkmarks skola får också inför utvecklingssamtalen fylla i en kortare trivselenkät, och skolsköterskan har elevhälsosamtal med eleverna. I dessa övriga enkäter ingår dock inte frågor om elevers nätanvändning.

Resultaten i kartläggningarna analyseras, men nätet ingår inte i dessa analyser

Av intervjuer med elever, personal och skolledning framgår att olika analyser görs av de olika kartläggningarna, där även eleverna delar i analyserna. När det gäller skolans trivselenkät går till exempel varje lärare igenom med sina elever vilka de genomsnittliga värdena är på frågan om hur eleverna trivs i klassen. Skolledningen

tar också del av Umeå kommuns skolenkät när det gäller området trygghet. I dessa olika enkäter finns dock inga resultat med koppling till elevernas trygghet på nätet, varför inga analyser inom det området har kunnat göras.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Insatser genomförs för att förebygga kränkningar och öka trivseln för eleverna, men inte sådana insatser som är kopplade till elevernas digitala miljö

Av elev- och lärarintervjuer samt insänd dokumentation framgår att skolan genomför förebyggande trygghetsinsatser utifrån identifierade behov. Bland annat besvarar eleverna en fråga i skolans trivselenkät, om vad de anser skolan behöver göra för att trivseln i klassen ska öka. Utifrån svaren vidtar lärarna olika åtgärder. Eleverna får också komma med förslag på vad som kan göras för att öka trivseln i klassen. Eleverna har på så vis inflytande över vad som bör göras, för att öka trivseln i klassen. Även vårdnadshavarna har inflytande över skolans förebyggande insatser, i och med att de har möjlighet att ta del av skolans likabehandlingsplan. Då skolan emellertid inte ännu fått in resultat på frågan om trygghet/kränkningar på nätet i trivselenkäten, så har inte heller specifika insatser kunnat genomföras utifrån identifierade behov kring elevernas trygghet på nätet.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver:

- **Utveckla och bredda det befintliga kartläggningsarbetet, så att det i högre grad inkluderar elevers utsatthet för kränkningar på nätet.**

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling i utbildningen.³ Idag är nätet en naturlig del av elevers vardag som också påverkar och påverkas av skolan. Det är viktigt att därför inte glömma att också skapa en bild av elevernas umgängesformer på nätet i kartläggningen.⁴

Av granskningen framkommer att Flurkmarks skola på olika sätt kartlägger elevernas trygghet och trivsel i skolan, men att elevernas trygghet på nätet inte tidigare ingått i dessa kartläggningar. Från och med höstterminen 2022 ingår dock en fråga i skolans trivselenkät som berör elevers utsatthet på nätet.

För att få en bredare bild av elevernas upplevelse av miljön på nätet rekommenderar Skolinspektionen att rektorn utvecklar och breddar det befintliga kartläggningsarbetet. I detta är det viktigt att kartlägga elevers utsatthet på nätet och uppkomna fall av kränkningar på nätet, men det är också viktigt att ta reda på om det finns

³ 6 kap. 7 § skollagen (2010:800).

⁴ Skolverket (2022), s. 63 och 69.

mönster i detta som kan ha sin grund i skolans verksamhet. Det senare kan till exempel handla om faktorer på gruppnivå på skolan, exempelvis konflikter, begränsande/exkluderande normer, hårt språkbruk och viss jargong bland eleverna. Det kan också handla om faktorer på organisationsnivå som försvårar personalens arbete med att motverka kränkningar på nätet, till exempel bristande kompetens, samarbete och samsyn inom personalgruppen när det gäller nätkränkningar och skolans ansvar kring detta.

Även för detta utvecklingsområde kan Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda: Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling* vara värdefullt att använda, liksom modulen *Säker användning av nätet* på Skolverkets lärportal. Skolinspektionen vill också framhålla att kartläggningsarbetet med fördel kan bygga på olika metoder, så som enkäter, samtal med elever och personal, sammanställning av anmälningar etc, vilket också framhålls i ovan nämnda stödmaterial.⁵

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Elisabeth Hejman.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Joakim Norberg (föredragande), Ana-Maria Koci Spång (utredare) och Elina Ekberg (utredare) medverkat.

⁵ Skolverket (2022), s. 70-71.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Granskningens genomförande

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Gruppintervjuer med elever i årskurs 4, 5 och 6
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med annan personal på skolan (exempelvis skolbibliotekarie, elevhälsa, trygghetsteam, fritidspersonal)
- En intervju med rektor
- Studier av dokument som begärts in från skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Kvalitetskriterier

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån aktuell forskning på området, skollag, läroplan och Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling*.

Inom respektive område granskas följande:

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Normer i skolan och på nätet synliggörs och diskuteras

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Bilaga 2: Aktuella bestämmelser

Skolans främjande arbete

Enligt skollagen ska utbildningen i skolan förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.⁶ Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.⁷ Huvudmannen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.⁸ Med kränkande behandling avses ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567), kränker en elevs värdighet.⁹

I läroplanen anges att ingen i skolan ska utsättas för kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, till exempel rasism och sexism, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.¹⁰

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.¹¹ Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten.¹²

Alla som arbetar i skolan ska i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt, samt uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför.¹³ Alla elever ska ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.¹⁴

Skolans mål är att varje elev tar ansvar för att bidra till en god arbetsmiljö, samt visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Alla som arbetar i

⁶ 1 kap. 4 § skollagen (SFS 2010:800).

⁷ 1 kap. 5 § skollagen.

⁸ 6 kap. 6 § skollagen.

⁹ 6 kap. 3 § skollagen.

¹⁰ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), av avsnitt 1 Förståelse och medmänsklighet.

¹¹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹² Lgr22, avsnitt 1 God miljö för utveckling och lärande.

¹³ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁴ Lgr22, avsnitt 1 Skolans uppdrag.

skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.¹⁵

Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁶

Skolans förebyggande arbete

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling i utbildningen.¹⁷ I läroplanen anges att lärare ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling.¹⁸ Ett aktivt förebyggande arbete är av största vikt för att motverka kränkningar, oavsett om de sker digitalt eller inte.¹⁹ Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.²⁰ Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för.²¹ Alla som arbetar i skolan ska samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet.²²

Rektorn ska leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet och särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²³ Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.²⁴ Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs och att eleverna och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.²⁵

¹⁵ Lgr22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

¹⁶ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁷ 6 kap. 7 § skollagen.

¹⁸ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁹ Proposition 2021/22:160. *Skolans arbete med trygghet och studiero*, s. 96.

²⁰ 6 kap. 8 § skollagen.

²¹ 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling.

²² Lgr22, avsnitt 2.4 Skola och hem.

²³ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁵ 4 kap. 4 § skollagen.